

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ ТА ВИБОРИ

МОДУЛЬ 1

КЛЮЧОВІ ІНСТИТУТИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Вступ

Демократія – це форма урядування, в якій найвищою інстанцією є народ. У цій системі громадяни мають право та можливість брати участь у прийнятті рішень безпосередньо або через виборних представників/представниць. Принципи та вимоги до демократичних систем розвивались протягом сотень років. Багато країн, які сьогодні вважаються зразковими демократіями, потребували часу на те, щоб розвинути відповідні системи урядування, а також стандарти та правила урядування. Найважливішим є те, що основні принципи та складові демократії актуальні, доступні та реальні для впровадження у будь-якому суспільстві, незалежно від рівня його політичного розвитку.

У цьому модулі розглядаються деякі з цих основних принципів, а також основні ознаки сучасних демократій. Крім цього, наводиться опис діяльності цих ключових гравців у демократичних системах, кращих практик, що їх застосовують політичні партії у демократичному середовищі.

Теми, що увійшли до цього модуля:

1. Ключові інститути демократичної держави
2. Суб'єкти демократії
3. Кращі практики для політичних партій у демократичній країні
4. Складові демократичних виборів

Ключові інститути демократичної держави

Демократія – це система урядування, в якій політичних лідерів/лідерок обирають на регулярних, вільних та чесних виборах. Людям пропонується обирати з-поміж кандидатів/кандидаток та політичних партій, які змагаються за можливість управляти та слугувати громадянам, яких вони представляють. У цій системі обрані політичні партії та політики/політикині є відповідальними перед народом, який є найвищим носієм влади. Легітимність уряду базується на згоді народу. Якщо політичні лідери/лідерки неналежним чином виконують свої обов'язки, їх можуть усунути з посади за допомогою механізму виборів. Не існує єдиної правильної системи демократичного урядування. Більшість сучасних демократій вибудовували свої системи урядування поступово, шляхом чисельних спроб та помилок. Існує велика різноманітність демократій, що функціонують на сьогодні.

Водночас, попри всю розмаїтість демократій, є кілька принципів та ознак, що залишаються спільними та присутні майже у всіх розвинених демократіях. Деякі з них розглядаються далі.

Конституція

У демократичній системі політична влада здійснюється в рамках діючого законодавства. Таке становище називається верховенством права. Концепція верховенства права розвивалась у першу чергу через розчарування, яке відчували люди, коли керманічі приймали свавільні рішення про те, що є правильним чи неправильним, коли різні люди отримували різні покарання або наслідки за однакові дії.

Основою демократичної правової системи є конституція. Конституція – це письмовий документ, в якому викладено права та обов'язки громадян, що визначає та обмежує використання влади державними інститутами¹. Оскільки вона вважається найвищим законом в країні, жоден закон не може суперечити державній конституції.

Концепція найвищого закону базується на припущенні того, що існують певні фундаментальні принципи, які не змінюються із часом. Одним з таких принципів є те, що уряд повинен мати певні обмеження, щоб він не міг без необхідності втручатись у життя громадян відповідної країни. Конституція має найвищу юридичну силу і уряд повинен дотримуватись правил, встановлених конституцією, та керуватись нею у своїй діяльності.

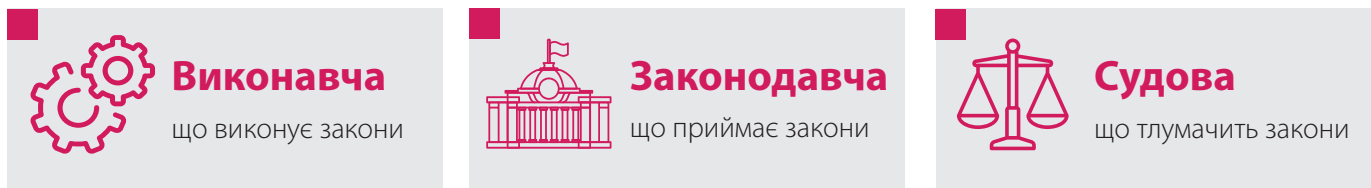
¹ Деякі країни не мають письмової конституції. Наприклад, у Великій Британії існує низка законів, які приймалися протягом століть і вважаються найвищими, наприклад, Велика хартія вольностей (Magna Carta), але відсутня офіційна письмова конституція. Така сама ситуація існує у Новій Зеландії.

Ще одним основоположним принципом є те, що всі громадяни мають певні гарантії основних прав та свобод, що їх не може бути скасовано державою. До них, зазвичай, належать право мати та висловлювати власні переконання, право створювати асоціації з іншими людьми, право на збори та протест проти дій правління. Громадяни зобов'язані реалізовувати ці права у мирний спосіб, поважаючи закон та права інших людей. Кожна країна має власний підхід щодо визначення основних прав. Водночас конституції обмежують повноваження владних інститутів, щоб не дозволити їм відмовити громадянам у реалізації їхніх прав та забезпечити, щоб у разі конфліктів або суперечок всі громадяни були рівними перед законом.

Гілки влади

Конституції також виконують надзвичайно важливу функціональну роль. Вони зазвичай визначають основну структуру правління та його функціонування в країні. Кожен підрозділ або гілка влади має власні визначені повноваження та конкретні сфери відповідальності.

Існує три основні гілки влади:

Точні повноваження та обов'язки кожної гілки влади відрізняються у різних країнах світу, але конституція країни та закони, прийняті на її виконання, визначають, яка з гілок відповідає за різні ключові функції, зокрема:

- ✍ Як уряд може збирати гроші
- ✍ Як приймається рішення про державний бюджет, та як витрачаються кошти
- ✍ Як приймаються закони
- ✍ Як виконуються закони
- ✍ Як захищається конституція
- ✍ Як підтримуються зовнішні відносини
- ✍ Як може формуватися армія, та хто має повноваження керувати армією
- ✍ Як вирішуються конфлікти між гілками влади

Повноваження кожної гілки влади мають бути чітко визначеними та обмеженими таким чином, щоб жодна з гілок влади не могла втручатись у роботу іншої. У деяких демократіях з цією метою використовується система, яку називають розподіл державної влади. Виконавча, законодавча та судова гілки влади мають незалежні повноваження та сфери відповідальності, що створює умови, за яких жодна з гілок не має більшої влади ніж інші. Зокрема, така структура застосовується в Індії, Чилі, Японії, Польщі та Сполучених Штатах Америки. В Індонезії існує модель обмеженого розподілу влади.

Інші демократії не мають визначеного розподілу державної влади, а в деяких, наприклад, у Великій Британії, системи повноважень об'єднуються, і судова гілка існує окремо, тоді як виконавча та законодавча гілки функціонують разом. У цьому випадку всі члени/членкині кабінету виконавчої гілки повинні одночасно бути членами/членкинями парламенту, і це означає, що вони мають повноваження як приймати, так і виконувати закони. В Австралії та Канаді також застосовується система об'єднання повноважень.

Щоб жодна з гілок влади не стала занадто потужною, а також щоб захистити верховенство права та волю людей у процесі реалізації політичної влади, у демократіях застосовується система стримувань та противаг. Така система дозволяє кожній гілці влади вносити поправки, ветоувати або оскаржувати дії іншої гілки влади.

Існує низка прикладів того, як це працює на практиці, і часто між ними є відмінності у президентських демократіях (коли головою держави та керівником уряду є президент) та парламентських демократіях (коли голова держави та прем'єр-міністр – різні особи, обрані за допомогою різних механізмів призначення).

У президентських демократіях виконавча гілка влади часто має повноваження відхиляти або вносити поправки до законів, прийнятих законодавчою гілкою. У свою чергу, законодавча гілка може подолати рішення президента за певних умов, а у судовій гілці можуть оскаржуватись рішення обох інших гілок.

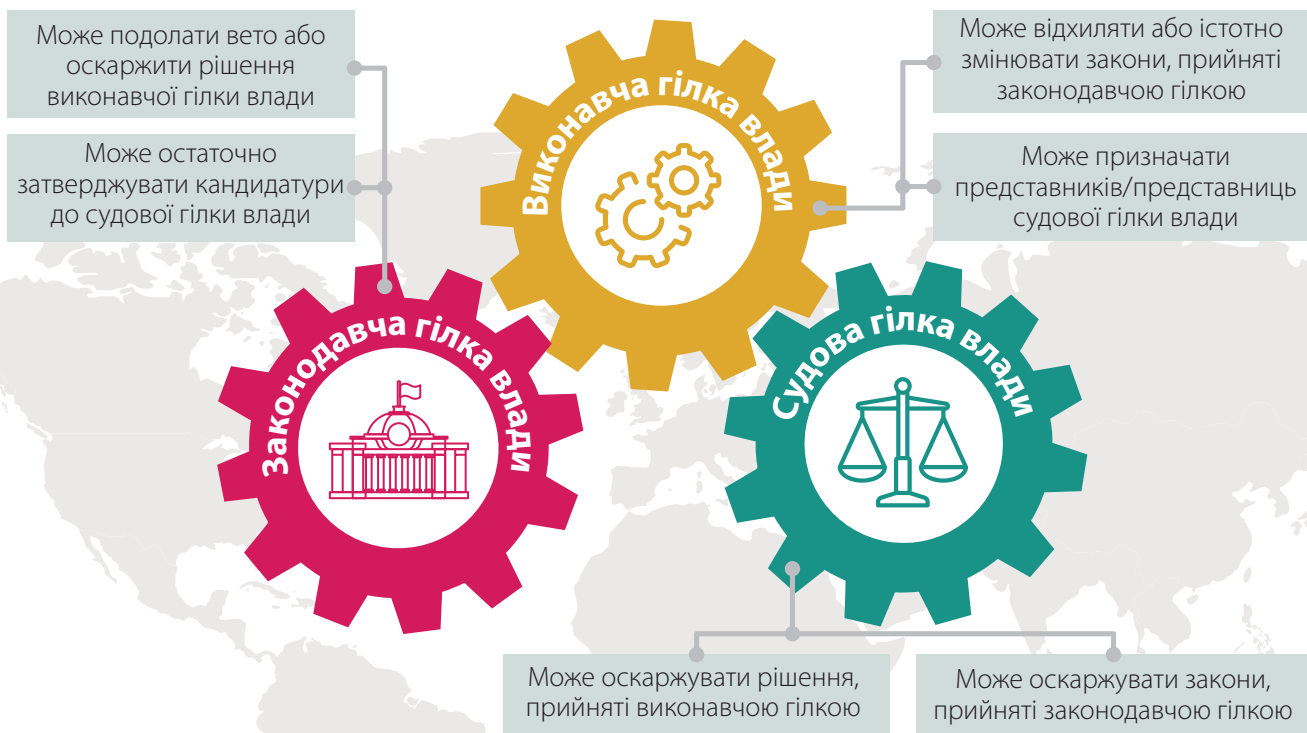
У парламентських демократіях, в яких функції виконавчої та законодавчої гілок влади часто перетинаються, міністри виконавчої гілки можуть підлягати перевірці іншими членами/членкинями парламенту, особливо в умовах існування сильних опозиційних партій. У двопалатному парламенті виконавча гілка влади не може контролювати обидві палати. У такій ситуації той орган, який контролюють опозиційні партії, часто бере на себе надзвичайно важливу роль з оскарження та перевірки дій владної партії або партій.

Багато з новостворених демократій обирають змішані системи, у яких прем'єр-міністр та його/її кабінет несуть відповідальність за поточне управління діяльністю уряду через міністерства, але також існує президент, який/яка є головою держави та має повноваження подавати кандидатуру прем'єр-міністра, ветоувати закони, призначати або схвалювати кандидатів/кандидаток на певні посади у судовій гілці влади та в уряді². Це забезпечує певні стримування та противаги між двома інститутами.

Інші приклади стримувань та противаг на практиці:

- ☞ Право схвалювати або накладати вето на закони
- ☞ Право усувати президента або прем'єр-міністра з посади
- ☞ Голосування за висловлення недовіри, щоб продемонструвати, що більшість представників/представниць не підтримують дії владної партії
- ☞ Судовий розгляд, що дозволяє громадянам звертатись до суду для перегляду рішення, прийнятого урядом
- ☞ Процес відбору суддів, що вимагає затвердження іншими гілками влади
- ☞ Процеси призначення членів/членкинь кабінету та урядових високопосадовців, що вимагають затвердження іншими гілками влади
- ☞ Механізми захисту незалежності судової гілки влади
- ☞ Положення про порядок збору податків та доходів урядом
- ☞ Обмеження щодо того, хто контролює сили безпеки та порядок оголошення війни

Нижче наводиться схема, що демонструє базовий принцип роботи системи поділу влади та стримувань і противаг.

Гілки влади – Розподіл влади

² Stanford University, "Democracy Education for Iraq – Nine Key Themes," <http://www.stanford.edu/~ldiamond/iraq/DemocracyEducation0204.htm>.

1

Обговорення демократичних структур

1. Що ви думаєте про демократичні структури, які розглядалися у цій частині модуля – верховенство права, конституція як найвищий закон, окремі гілки влади та поділ влади? Чи застосовуються вони у системі влади в Україні? Наскільки добре, на вашу думку, вони працюють у країнах сталої та перехідної демократії?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

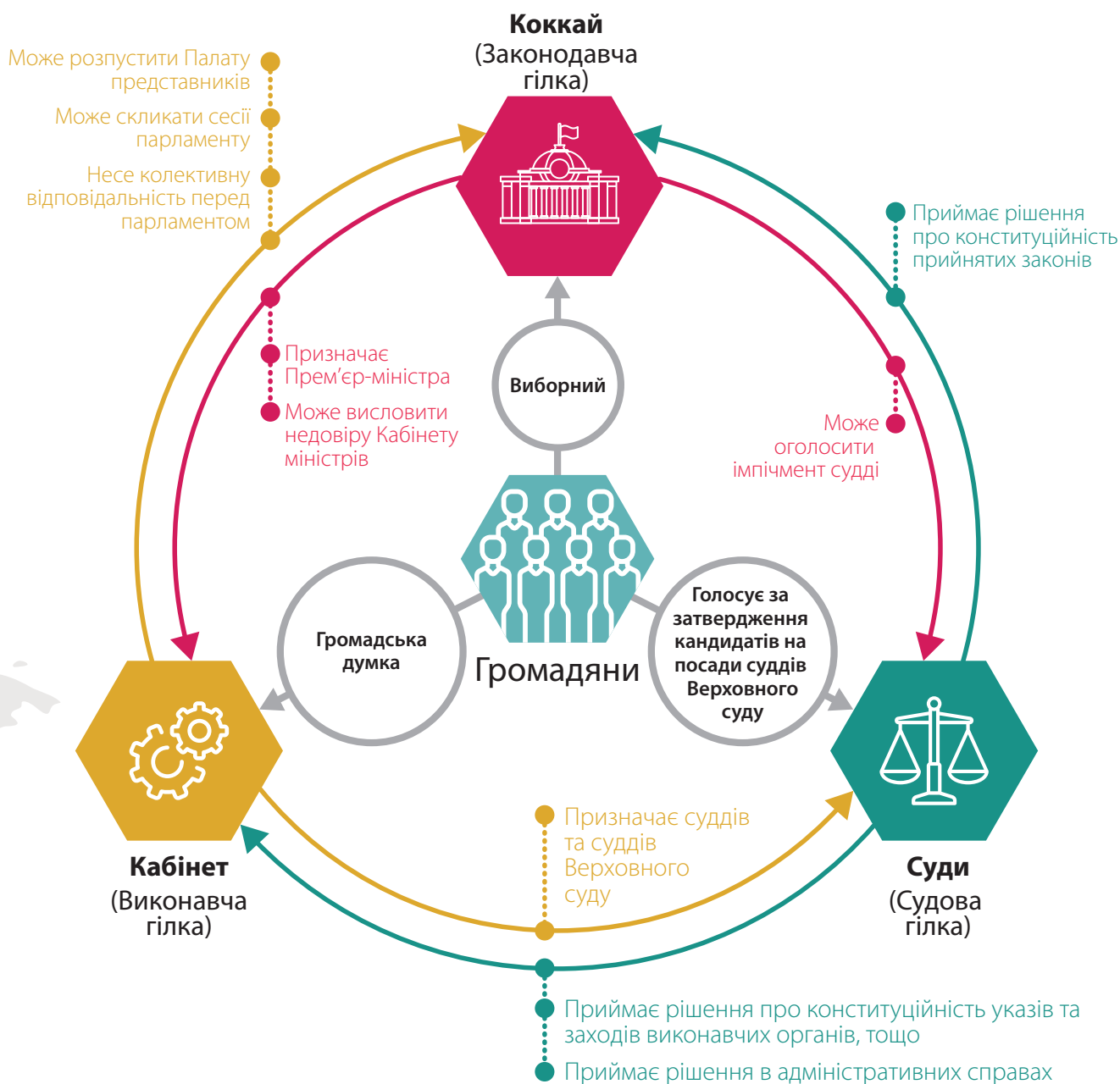

Схема поділу влади в Японії – Палата радників (National Diet – парламент Японії, коккай)³.

3 <http://www.sangiin.go.jp/eng/guide/relation/index.htm>

2. Розгляньте вищенаведену ілюстрацію організації гілок влади в Японії, що окреслює застосування принципу розподілу влади у цій системі. За такої організації громадяни забезпечують контроль за законодавчою гілкою влади через вибори, за судовою гілкою – шляхом голосування за збереження на посаді суддів Верховного суду, за виконавчою або кабінетом міністрів – через громадську думку.

На вашу думку, як це працює на практиці? Що потрібно знати або робити громадянам, щоб відігравати певну роль у цій системі? Як ви вважаєте, чи є ці стримування і протипаги сильними чи слабкими, достатніми чи недостатніми?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Опитувач громадської думки:

«Що ви думаєте про дебати навколо розподілу влади?»

Громадяни:

«Ми вважаємо, що ті, хто скоюють злочини, мають бути відділені від влади.»

3. Вищенаведена політична карикатура була опублікована в газетах після скандалу у парламенті Сполученого Королівства, у ході якого з'ясувалось, що деякі члени парламенту використовували систему витрат для власного збагачення. Кілька членів парламенту подали сфальшовані рахунки, отримавши тисячі фунтів відшкодування неіснуючих витрат. Шістьох членів парламенту було засуджено до ув'язнення.

Ця карикатура демонструє, що навіть у сталих демократіях із системою стримувань та протипаг можуть мати місце зловживання владою. Як, на вашу думку, ця проблема має вирішуватись у демократичній країні?

.....

.....

.....

.....

Суб'єкти демократії

Здорове демократичне суспільство складається з набагато більшої кількості компонентів ніж гілки влади. Існує низка суб'єктів, що відіграють життєво важливу роль у соціальній, економічній та владній системах країни, визначаючи спосіб, в якій створюється політика, та діє уряд. Деякі з них слугують провідниками та системами організації для ідей та думок окремих громадян.

У даному розділі розглядаються функції та вплив низки таких недержавних суб'єктів, як:

Політичні партії

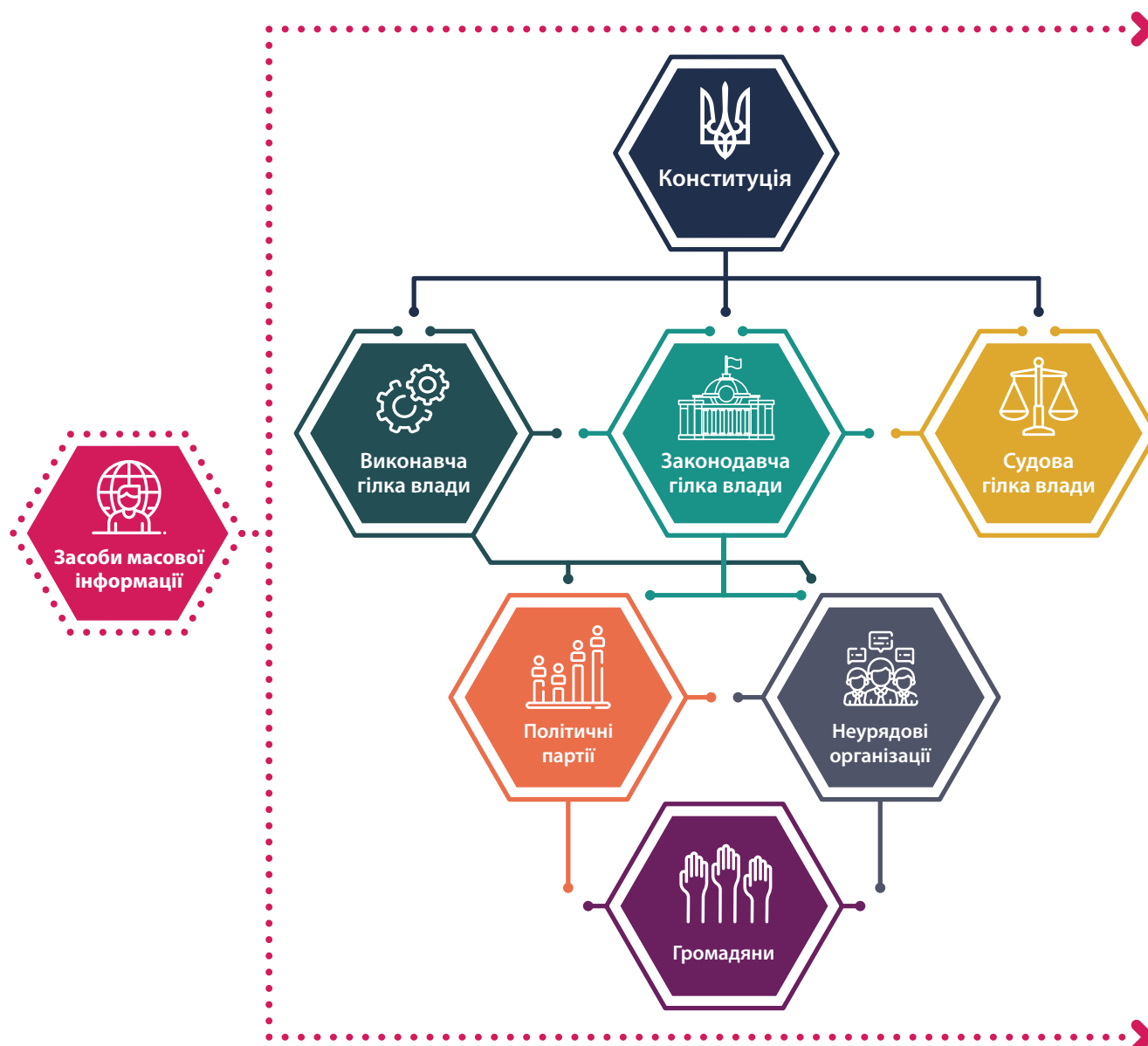

Громадянське суспільство

Засоби масової інформації

Ці різні сектори виконують надзвичайно важливі ролі у демократичних системах, фільтруючи та розвиваючи ідеї, надаючи інформацію, пропонуючи послуги та визначаючи державну політику і витрати. Як свідчить переплетіння стрілок на наведеному нижче малюнку, взаємодія між цими суб'єктами є динамічною та може характеризуватись напругою та взаємозалежністю одночасно. Кожен суб'єкт якісно впливає на функціонування інших організацій, навіть якщо існує конфлікт ідей або думок щодо того, як треба управляти країною.

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ – це організації, що об'єднують групи людей зі спільними переконаннями про те, яку структуру повинне мати суспільство, яку роль має виконувати уряд, а також як уряд та громадяни мають взаємодіяти. Політичні партії забезпечують донесення ідей та думок громадян, змагаються за владу і повноваження реалізувати своє бачення країни з позиції легітимно обраного правління.

Через обрання кандидатів/кандидаток та політики політичні партії пропонують громадянам вибір щодо урядування. Вони можуть посилювати національні політичні інститути, представляючи можливі варіанти під час виборів, та намагаються згуртувати громадян навколо свого бачення та ідей. Політичні партії є наріжним каменем демократії та відіграють ключову роль у забезпеченні якості урядування, що пропонується громадянам.

Політичні партії виконують функції у чотирьох основних напрямках:

Щоб виконувати ці функції, політичні партії повинні бути сильними, ефективними та дієвими організаціями, спроможними задовольняти потреби громадян у складних обставинах, адаптуватись до середовища, що постійно змінюється, демонструвати креативність та готовність ризикувати.

Політичні партії та участь громадян

У демократичних суспільствах політичні партії пропонують громадянам можливості для участі у політичному житті та заохочують активні зв'язки між людьми та тими, хто їх представляє у владі.

Існує кілька можливостей того, яким чином політичні партії можуть залучати громадян:

- ☞ Активно набирати нових членів/членкинь партії
- ☞ Проводити навчання для чинних членів/членкинь партії з політичних навичок
- ☞ Заохочувати членів/членкинь партії брати участь у виборчих кампаніях

- 📌 Заохочувати членів/членкинь партії брати участь у розробці політики
- 📌 Створювати потужні партійні осередки та внутрішні структури
- 📌 Проводити регулярні зустрічі та спілкуватись з членами/членкинями партії та виборцями
- 📌 Створювати механізми для збирання думок виборців та членів/членкинь партії, як-от соціопитування та зустрічі з громадою

Не варто недооцінювати корисність цих дуже простих дій. Кожна з них допомагає політичній партії більш ефективно спілкуватись із виборцями та вибудовувати більш сильну та здорову політичну систему. Що більше громадяни почуваються залученими, задіяними та представленими, тим стабільнішими та ефективнішими будуть системи управління країною.

Політичні партії та розробка політики

По своїй суті політика має бути змаганням ідей. Політичні партії виконують складне та критичне завдання з перетворення цих ідей на реалістичні політичні пропозиції, які може бути виконано та оцінено.

Добре організовані політичні партії надають можливість розробляти та поширювати політику, створюючи базу професійних дослідників/дослідниць, наймаючи групи експертів/експерток з конкретних питань для визначення можливих політичних сценаріїв, а також залучають власних членів/членкинь для збору їхніх ідей та думок. Також відомі випадки, коли політичні партії намагались залучити всіх виборців до процесу розробки своєї політики.

Процес розробки політики у політичній партії часто виглядає приблизно наступним чином:

Партії не лише розробляють можливі варіанти політики та ідеї, вони часто також беруть на себе функцію освіти та мобілізації суспільства щодо цих питань. Ефективно доносячи свої політичні програми, політичні партії створюють можливість для електорату висловити свої побажання щодо певних питань. Чіткі політичні пропозиції також створюють механізм, за допомогою якого партії може бути притягнуто до відповідальності на основі ефективності їхньої роботи, тобто з урахуванням того, чи виконали вони те, що обіцяли у своїй політиці.

Політичні партії та вибори

Під час демократичних виборів політичні партії відіграють ключову роль, відстоюючи політику, яку вони розробили, пропонуючи якісний вибір з-поміж кандидатів/кандидаток, беручи участь у публічних дебатах, створюючи можливості для залучення окремих громадян та – надзвичайно важливо – приймаючи результати цих перегонів. Крім цього, вони також відіграють роль у веденні дебатів про виборчу систему, встановлюючи правила змагань та забезпечуючи добросовісність процесу голосування. У такі різноманітні способи політичні партії допомагають забезпечити, щоб вибори були справжнім виявленням волі народу.

Політичні партії та керівництво країною

У разі перемоги на виборах політична партія (партії) беруть на себе цікаве та надзвичайно складне завдання з керівництва країною. Це означає ведення справ держави, розробку подальшої політики для реалізації, контроль поведінки та ефективності роботи урядових департаментів та управлінь, відповідальність за витрачання грошей та виконання обіцянок, наданих під час виборчої кампанії.

Перебування при владі є надзвичайним часом для політичної партії, і рівень розвитку відповідних партій як організацій та інститутів буде впливати на їхню готовність взяти на себе відповідальність за ефективне управління країною.

Втім, не лише партії-переможниці відіграють ключову роль після виборів. Ті партії, що не увійшли до уряду, стають опозицією, яка – за умови гарної організації – робить важливий внесок у забезпечення підзвітності інститутів:

- ☞ Опозиційні партії мають безпосередню зацікавленість та відповідальність за моніторинг дій та перевірку повноважень владних партій, включаючи висунання реалістичних політичних альтернатив, що кидають виклик пропозиціям уряду та пропонують громадянам відмінну точку зору та вибір.
- ☞ Інколи, замість того, щоб суперечити урядові, опозиція може конструктивно з ним співпрацювати для пошуку компромісів та кращих рішень нагальних проблем.

Ще один спосіб інтерпретації функцій політичних партій проілюстровано нижче:

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Термін «громадянське суспільство» стосується всіх груп, що не належать до уряду, наприклад, громадських груп, профспілок та робітничих організацій, неурядових організацій, груп інтересів, благодійних організацій, організацій вірян та професійних асоціацій. Громадянське суспільство висловлює інтереси соціальних груп та посилює обізнаність щодо ключових питань, щоб впливати на політику та прийняття рішень. В останні десятиліття організації громадянського суспільства (ОГС) досягли успіху у визначенні глобальної політики за допомогою адвокаційних кампаній та мобілізації людей і ресурсів.

Зростаюча глобальна тенденція демократизації відкрила політичний простір для ОГС, надавши їм можливість відігравати активнішу роль у впливі на політику. Крім цього, оскільки ці організації знаходяться на передовій та мають безпосередній досвід впливу на політику або проблему на місцевому рівні, ОГС часто володіють інформацією, якої бракує уряду або політичній партії. Таким чином, ОГС надають важливі дані та знання, необхідні для розробки політики та законодавства, що підвищує ймовірність їхньої ефективної реалізації.

Відповідно до звіту Світового банку (2002), «ОГС перетворились на серйозних гравців у глобальному розвитку, дедалі більше визначають глобальну та національну державну політику [...] Зростаючий фокус серед розробників політики та громадян на потребі забезпечення належного урядування та більшої прозорості також відкрив двері для ОГС як гравців у сфері розвитку. Парламентарі, засоби масової інформації та інші лідери/лідерки громадської думки все більше покладаються на ОГС для отримання інформації та політичних консультацій».

Якщо організації громадянського суспільства беруть на себе більш активну роль у впливі на політику, що відрізняє їх від політичних партій? Нижче наводяться ключові відмінності:

- ❖ Організації громадянського суспільства можуть вирішувати, чи брати їм участь у політичному процесі чи ні. Деякі ОГС приймають рішення не долучатись; інші активно намагаються впливати на політичний та громадський порядок денний. Незважаючи на це, ОГС не варто виключати з політики.
- ❖ Організації громадянського суспільства радше зосереджуються на меншій кількості окремих проблемних сфер. Політичні партії зобов'язані приділяти увагу всім питанням, що впливають на суспільство.
- ❖ Політичні партії прагнуть опинитись в органах влади та місцевого самоврядування на відміну від ОГС, мета яких полягає у тому, щоб їхній порядок денний було реалізовано політичними партіями, представленими у владі.
- ❖ Організації громадянського суспільства можуть бути політично незаангажованими або багатопартійними. Якщо ОГС незаангажовані, вони можуть дискутувати та вести переговори з усіма політичними партіями для отримання підтримки свого порядку денного, а також критикувати партії у контексті їхніх програм, обіцянок (виконані або невиконані) та дій.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Щоб забезпечити підзвітність уряду, люди мають знати про те, що відбувається у країні. Це називається прозорістю урядування. Засоби масової інформації відіграють велику роль в інформуванні людей про роботу уряду, рішення, що приймаються та на них впливають, як вони приймаються, хто їх приймає та чому. Жодна демократія не розквітне, якщо громадяни не матимуть інформації, потрібної їм для вільного та свідомого вибору. Якщо вони виконують свої завдання, тоді ЗМІ часто називають четвертою гілкою влади.

Засоби масової інформації – газети, телебачення, радіо, рекламні носії, інтернет, соціальні медіа-платформи тощо – відіграють критичну роль у наданні інформації та площі для політичного діалогу у демократичній державі. У той час як ЗМІ набувають численних різноманітних форм та мають різноманітну аудиторію, є кілька чітких ролей, які ці видання можуть відігравати для підтримки демократичного розвитку.

- ❖ Майданчик для обговорення важливих соціальних, економічних та політичних питань, що постають перед суспільством;
- ❖ Джерело інформації, на основі якого громадяни можуть приймати рішення про такі питання та проблеми;
- ❖ Посередник між громадянами та їхніми обраними представниками/представницями, який забезпечує майданчики для висловлення занепокоєння, дій та позицій стосовно тем, що становлять загальний інтерес; та
- ❖ Інструмент, за допомогою якого підвищується обізнаність у різноманітному та географічно розпорошеному суспільстві.

Виходячи з викладеного вище, ступінь повної незалежності ЗМІ, тобто відсутність контролю за ними або використання їх у якості механізму просування політичного або власного порядку денного, може впливати на якість участі у політичній діяльності країни. Поява більш автономних каналів, зокрема, сайтів, на яких можна завантажувати відео, у мережі інтернет, персональних блогів та соціальних медіа форумів, створило важливі механізми, за допомогою яких можна кидати виклик упередженням ЗМІ, якщо такі існують. Водночас забезпечення балансу особистих інтересів із важливою інформацією, необхідною громадянам для здійснення свідомого вибору, залишається важливою задачею у багатьох демократіях.

2

Обговорення суб'єктів демократії

1. Проаналізуйте чотири основні функції політичної партії, розглянуті в попередньому розділі про політичні партії. Подумайте про політичні партії в Україні. Наскільки вони спроможні виконувати ці функції? Подумайте про свою політичну партію. Наскільки вона спроможна виконувати ці функції?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. У багатьох демократіях перехідного періоду вже існує життєздатне та активне громадянське суспільство. В інших громадянське суспільство знаходиться на початковому етапі розвитку. На вашу думку, громадянське суспільство в Україні достатньо сильне й активне? Як би ви оцінили вплив і роль громадянського суспільства на політику в Україні? Наскільки регулярно ви та ваша політична партія спілкуєтеся з організаціями громадянського суспільства?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Професійність та незалежність засобів масової інформації можуть бути ключовими чинниками розвитку проінформованого електорату. Наскільки незалежні й об'єктивні українські засоби масової інформації? На вашу думку, яку роль відіграють ЗМІ в розвитку України: позитивну чи негативну? Чи є у громадян можливість отримувати чесну та повну інформацію?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Що, на вашу думку, на сьогодні має більший вплив в Україні: традиційні засоби масової інформації, такі як телебачення та газети, чи новітні платформи, як-от блоги, соціальні медіа, сайти для завантаження відео? Чому? З яких джерел громадяни насамперед отримують інформацію?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Кращі практики для політичних партій у демократичній країні

Виходячи з того, що обговорювалось у даному модулі, очікування від політичних партій щодо того, чи будуть задовольняти потреби демократичного суспільства, є досить високими. Очікується, що партії будуть висувати ідеї, мобілізувати громадян і громадян, ефективно керувати країною, збирати власні ресурси, послідовно спілкуватись, змагатись на виборах, вирішувати численні суспільні проблеми та – роблячи все це – поводитись відповідально, прозоро, етично та законно. Це істотний список вимог для будь-якої організації.

Спосіб, у який політична партія здійснює самоорганізацію, безпосередньо визначає її спроможність продуктивно працювати за усіма зазначеними напрямками. Політичні партії, що мають найбільш послідовний рівень електорального успіху та найвищий ступінь підтримки громадськості – це партії, що мають відкриту структуру, яка заохочує до участі та може передбачати самоаналіз, конструктивну критику та зміни.

Добре функціонуючі політичні партії характеризуються:

- ✍ Чітко визначеними ролями та обов'язками, правами та повноваженнями на всіх рівнях партії;
- ✍ Чіткими та прозорими внутрішньопартійними процесами та процедурами всередині партії;
- ✍ Регулярною та доступною комунікацією – як всередині партії, так і з зовнішньою аудиторією.

Загальна структура політичної партії виглядає приблизно таким чином:

Оскільки внутрішні структури політичної партії впливають на її зовнішню поведінку, те, яким чином функціонує кожен з цих рівнів, буде впливати на те, наскільки успішною може бути партія. Організаційні структури, в яких працюють політичні лідери/лідерки, впливають на їхню спроможність бути ефективними, креативними, надавати консультації та йти на виправданий ризик.

Щоб відігравати ключову роль у демократичній системі, особливо у перехідних демократіях, політичні партії мають самі бути демократичними. Якщо партії не дотримуються та не поважають демократичні цінності у своїх внутрішніх справах, менш ймовірно, що вони будуть це робити, змагаючись на виборах або керуючи країною.

Внутрішня демократія у політичній партії характеризується прозорими, підзвітними та всеохоплюючими правилами, організаційними структурами та процесами. Будучи застосованими на практиці, ці абстрактні ідеї приносять справжні вигоди партіям на місцевому рівні. Партії, що базують свою структуру на цих принципах, залучають ширшу базу талановитих працівників/працівниць та волонтерів/волонтерок, а тому знаходяться на кращих позиціях і для здійснення ефективніших та динамічніших кампаній.

Відданість партії демократичним принципам має бути відображено у письмовому статуті, повсякденному спілкуванні з членами/членкинями партії, між керівниками/керівницями партії та її членами/членкинями. До деяких прикладів таких демократичних принципів в дії належать:

- ☞ Дотримання погодженого спільного регламенту
- ☞ Забезпечення підзвітності керівництва членам/членкиням партії, наприклад, шляхом встановлення кінцевих термінів повноважень та надання членам/членкиням партії права обирати лідерів/лідерок
- ☞ Регулярне надання можливості, наприклад, шляхом проведення форумів для членів та консультацій щодо політики, щоб члени та членкині партії могли висловити свої думки відкрито та вільно
- ☞ Заохочення до участі всіх членів та членкинь
- ☞ Намагання забезпечити повне представництво суспільства шляхом активного залучення та просування молоді, жінок та інших недостатньо представлених груп
- ☞ Толерантність до різних політичних ідей та думок серед членів/членкинь партії

Як би ви оцінили поточний рівень демократичної практики в політичних партіях України?

(0 % означає абсолютно недемократичний; 100 % – демократичний в усіх функціях)

Як саме ви оцінили б поточний рівень демократичної практики у вашій власній політичній партії?

(0 % означає абсолютно недемократичний; 100 % – демократичний в усіх функціях)

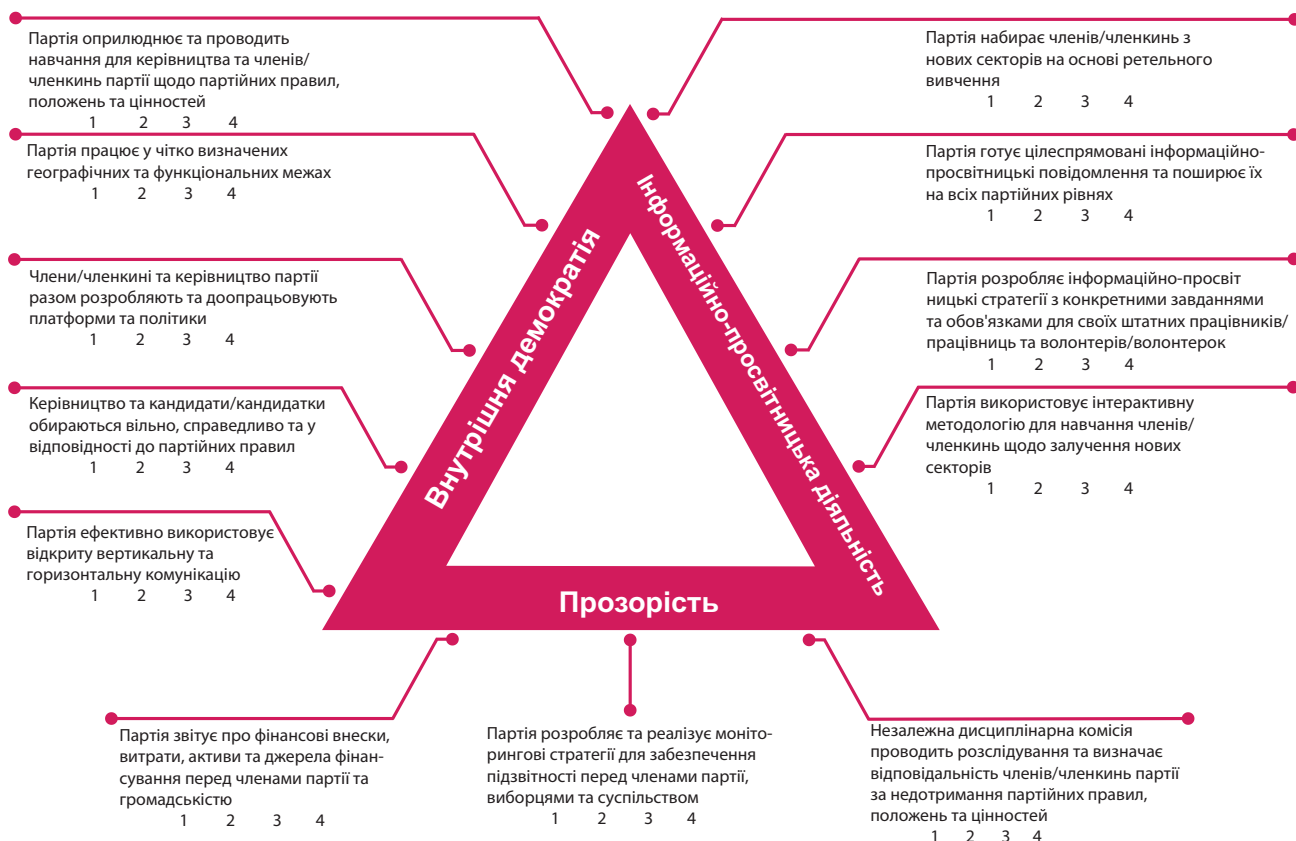

3

Трикутник кращих практик для політичної партії

Наведений нижче Трикутник кращих практик для політичної партії⁴, що пропонує основу, яка допоможе вам визначити, як ваша партія функціонує у трьох основних сферах: внутрішня демократія, інформаційно-просвітницька діяльність та прозорість. Ці теми було визначено на основі глибокого вивчення ознак, що характеризують ефективні політичні партії. Це напрямки, які створюють підґрунтя для політичних партій, на якому вони можуть стало працювати у довгостроковій перспективі, зберігаючи при цьому здатність отримувати короткострокові політичні вигоди, у першу чергу – вигравати вибори.

4 National Democratic Institute (2003), *Best Practices of Effective Political Parties*.

Будь ласка, оцініть свою політичну партію щодо кожної практики, наведеної у кожній з трьох сторін трикутника.

1	2	3	4
Партія цього не робить	Партія інколи так робить	Партія робить це регулярно та систематично	Партія робить це регулярно, систематично, повсякчас вдосконалюючись

1. Як ви оцінили свою партію за показником «Внутрішня демократія»?
2. Як ви оцінили свою партію за показником «Прозорість»?
3. Як ви оцінили свою партію за показником «Інформаційно-просвітницька діяльність»?
4. У яких напрямках, на вашу думку, ваша партія продемонструвала відносно гарну практику?
.....
5. У яких напрямках, на вашу думку, все ще є над чим працювати?
.....
6. Чи здивували вас якісь з ваших висновків? Якщо так, то чим саме?
.....

7. Які з практик, що відсутні в запропонованій моделі, також поширені серед політичних партій в Україні? Це позитивні чи негативні практики? І чому?

.....

.....

.....

.....

Участь жінок

Забезпечення гендерного балансу у процесі прийняття рішень є ключовим питанням розвитку для багатьох країн, включаючи як давно, так і нещодавно створені демократії, і навіть недемократичні системи. Гендерний баланс означає співвідношення представленості жінок і чоловіків у різних секторах, особливо на керівних посадах, на яких здійснюється владні повноваження, а також приймаються рішення, що впливають на все суспільство.

Оскільки в більшості культур на таких посадах кількість чоловіків є значно більшою за кількість жінок, досягнення гендерного балансу спрямоване переважно на активну підтримку участі жінок.

У політиці участь жінок є чимось більшим, ніж просто питання справедливості або рівності; гендерний баланс у прийнятті рішень має безпосередній вплив на стабільність країни та її здатність розвиватись. Коли жінки розділяють повноваження приймати рішення на співрозмірному з чоловіками рівні, країни демонструють вищу якість життя⁵. Спостерігаються позитивні зміни у ключових сферах, особливо в освіті, охороні здоров'я та інфраструктурі, – ті, що сприяють економічному розвитку.

Жінки відіграють роль підсилювачок ефективності, коли йдеться про економічне зростання. Пропонування програм та послуг, що створюють кращі умови для жінок, наприклад, вищий рівень освіти та писемності або нижчий рівень бідності, також покращує добробут їхніх родин, частково тому, що жінки реінвестують 90 відсотків свого доходу у власну родину та громаду⁶.

Участь жінок також забезпечує значний внесок у демократичне урядування та вищий рівень задоволення виборців ефективністю роботи уряду. У разі кращого гендерного балансу в уряді виборці мають:

- 👉 Краще задоволення потреб громадян;
- 👉 Кращу міжпартійну та міжетнічну співпрацю; та
- 👉 У ситуації конфлікту – більш стабільний мир⁷.

Більш ймовірно, що жінки будуть співпрацювати на усіх рівнях в партії та намагатись досягти консенсусу навіть у заангажованому та поляризованому оточенні. Мирні угоди та пост-конфліктне відновлення мають кращі шанси на довгостроковий успіх, якщо у цьому беруть участь жінки⁸.

Також існують достатні докази того, що, за умов наявності в них гендерного балансу, органи, які приймають рішення, включаючи ради керівників/керівниць, виконавчі комітети та судові органи, працюють краще. Органи, в яких спостерігається кращий гендерний баланс, приділяють більшу увагу перевірці своєї роботи та контролю

5 Схильність жінок-законодавців надавати пріоритет освіті, охороні здоров'я та інфраструктурі означає кращі наслідки для громадян та вищу якість життя. Про це свідчить низка досліджень. Див. Chen, Li-Ju (2008) "Female Policymaker and Educational Expenditure: Cross-Country Evidence." Research Papers in Economics 2008: 1 Stockholm University, department of Economics, revised, Feb 27, 2008, http://ideas.repec.org/p/hhs/sunrpe/2008_0001.html; and, UNICEF (2007) "Women and Children: The Double Dividend of Gender Equality," <http://www.unicef.org/sowc07/report/report.php>. See also the background papers for the UNICEF report, including Beaman, L. et al. (2007) "Women Politicians, Gender Bias, and Policy-making in Rural India;" and Schwindt-Bayer, L. (2006) "Female legislators and the promotion of women, children, and family policies in Latin America," http://www.unicef.org/sowc07/docs/schwindt_bayer.pdf.

6 Натомість дослідження демонструє, що чоловіки реінвестують 30-40 % свого доходу у родину та громаду. Див. Half the Sky Movement, www.halftheskymovement.org

7 Strickland, R. and N. Duvvury (2003), "Gender Equity and Peacebuilding: From Rhetoric to Reality: Finding the Way." International Center for Research on Women, http://www.icrw.org/docs/gender_peace_report_0303.pdf; Powley, E. (2003) "Strengthening Governance: The Role of Women in Rwanda's Transition," Women Waging Peace and The Policy Institute, Hunt Alternatives Fund, http://www.huntalternatives.org/download/10_strengthening_governance_the_role_of_women_in_rwanda_s_transition.pdf; International Crisis Group (2006), "Beyond Victimhood: Women's Peacebuilding in Sudan, Congo and Uganda" in Crisis Group Africa Report N°112; Women for Women International (2007), "Stronger Women, Stronger Nations 2007 Kosovo Report," http://www.womenforwomen.org/news-womenfor-women/files/8254_Kosovo_Report_Spreads.FINAL_000.pdf.

8 Там само

ризиків, що означає, що вони є більш здатними мінімізувати корупцію та уникати неналежного використання коштів⁹.

Політичні партії, що серйозно ставляться до участі жінок, набувають переваг по кількох напрямках. Найважливішим є те, що кількість жінок-виборців є вищою за кількість чоловіків у більшості країн просто тому, що жінки, зазвичай, живуть довше за чоловіків. У зв'язку з цим жінки-виборці потенційно можуть принести перемогу на багатьох виборах для тих партій, що серйозно ставляться до цих питань.

Щоб досягти таких переваг, політичні партії повинні намагатись забезпечити, щоб участь жінок була як кількісною (на достатньому рівні приблизно 50 відсотків), так і якісною (жінки мають отримати справжню владу та повноваження, а не просто бути присутніми для заповнення квот або створити враження, що партія опікується проблемами, що впливають на жінок).

У більшості країн не існує законодавчих перешкод для участі жінок у виборах. Недостатня представленість жінок впливає з інших перешкод, до яких належать процеси відбору кандидатів/кандидаток та домінуюче політичне середовище, в якому менш вірогідно, що їхній внесок буде оцінено або їхні потреби буде враховано. Жінок рідше обирають кандидатками або надають доступ до ресурсів, необхідних для проведення конкурентоспроможної виборчої кампанії. Для більшості політичних партій справжнє забезпечення участі жінок вимагає достатнього рівня самоаналізу, внутрішнього перегляду та істотних змін.

4

Внутрішній аудит участі жінок

1. Подумайте про власну політичну партію. Скільки жінок є в партії на вищих керівних посадах? Чи відіграють вони істотну роль у прийнятті рішень? Чи мають вони таку саму владу та повноваження, що й їхні колеги-чоловіки?

.....

.....

2. Як виглядає процес висування кандидатів/кандидаток у партії? Чи можете ви назвати його гендерно сліпим? Чи застосовуються спеціальні механізми для відбору жінок-кандидаток? Чи отримують жінки реальні місця у партійних списках або можливості бути обраними в округах, де партія має шанси на перемогу?

.....

.....

3. Скільки у вас обрано жінок-парламентарок, який відсоток членів вашої партії становлять жінки? Скільки з них обіймають вищі керівні посади у партійних структурах, в парламенті або взагалі у законодавчому органі?

.....

.....

4. Скільки обраних жінок є в партії на регіональному або місцевому рівні та яким є відсоток кандидаток-жінок, обраних від партії?

.....

.....

5. Чи має ваша партія механізми відбору та просування для жінок, наприклад, програми навчання або просвітницькі кампанії, спрямовані на залучення жінок у партію?

.....

.....

6. Чи має ваша партія механізм розробки політики, що концентрується конкретно на питаннях, які впливають на жінок?

.....

.....

⁹ Існують достатні докази на користь цього твердження, переважно – у приватному секторі. Див. висвітлення звіту Асоціації британських страховиків щодо ефективних правлінь, http://www.ivis.co.uk/PDF/ABI_1684_v6_CS4.pdf and the European Union report (2012), Women in Economic Decision Making in the EU, pg. 7, http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/women-on-boards_en.pdf

7. Чи має ваша партія жіноче крило? Якщо так, чи має воно власний бюджет? Чи має воно повноваження та незалежність, щоб приймати самостійні рішення?

8. Нижче наводяться шість найбільш поширених перешкод для участі жінок. Розгляньте їх та подумайте, чи має ваша політична партія якісь конкретні механізми або програми, які б долали ці перешкоди.

ДОГЛЯД ЗА ДІТЬМИ / ПІКЛУВАННЯ

Жінки, зазвичай, є основними піклувальницями для дітей та виконують більшу частину хатньої роботи. Це може означати, що у них просто не вистачає часу на політику. Якщо жінки мають можливість йти в політику та взяти на себе додаткові обов'язки, навантаження на них вдома часто залишається незмінним, що створює надмірні вимоги з точки зору розподілу часу.

ГРОШІ

Вартість конкурентоспроможної кампанії може бути непомірно високою для багатьох жінок. В усьому світі фінансові доходи жінок не відповідають рівню доходів чоловіків. У тих ситуаціях, коли від жінок очікується також, що вони є основними піклувальницями, жінки-кандидатки також можуть нести додаткові витрати з догляду за дітьми та домашнім господарством, проводячи час окремо від сім'ї, що робить їхню кампанію ще більш затратною або взагалі недоступною.

ВПЕВНЕНІСТЬ

Жінки рідше сприймають себе як придатних для політичної кар'єри, навіть коли вони мають такі самі здібності як їхні колеги-чоловіки, і крім цього, їх менше заохочують спробувати свої сили у якості політичних лідерок.

КУЛЬТУРА

Культурні перешкоди для участі жінок у політиці існують як у суспільстві, так і в політичних партіях. Суспільство може мати очікування щодо жінок, які ускладнюють сприйняття їх як політичних лідерок. Крім цього, культура у політичних партіях та загальноприйняті норми поведінки можуть зробити ці посади некомфортними для жінок. Політичні зібрання можуть проводитись у місцях, в яких жінки почуваються (або фактично є) виключеними, або інколи вони проводяться у такий час, що не підходить тим, хто також піклується про інших, чи в місцях, куди жінкам їхати небезпечно.

КЛАС

Соціальний та економічний клас може стати перешкодою для участі жінок у політиці. Часто від політиків очікується, що вони повинні мати певний ступінь формальної освіти та соціальний статус; меншою цінністю вважається наявність життєвого досвіду та практичних навичок. Такі очікування можуть ускладнити рух на гору для жінок, особливо для тих, хто має менший рівень офіційної освітньої кваліфікації, тих, хто має гірше фінансове становище, або походить з сільської місцевості.

ПРОЦЕСИ ВИСУВАННЯ КАНДИДАТІВ/КАНДИДАТОК

Процеси відбору кандидатів/кандидаток мають найбільший вплив на спроможність жінок висуватись та бути обраними. Впевненість та обов'язок із догляду за дітьми стають неактуальними для проведення кампанії та роботи на посаді, якщо жінка не може пройти через процес відбору кандидатів/кандидаток на висування з будь-якою можливістю бути обраною.

Відсоток молодих людей у сучасному поколінні найбільший в історії. В Україні кількість громадян віком до 25 років складає 11 мільйонів, це близько 26% всього населення країни (2016)¹⁰. У порівнянні зі статистикою країн-членів ЄС ця цифра трохи нижча – 26,4%, станом на 2016 р¹¹.

Ці цифри – серйозний заклик до дій для політичних партій:

- Політичні партії повинні розглядати молодих людей як актив, що може зробити істотний внесок у процес зростання, розвитку та стабільності України. Однак цей актив потребує належної підтримки та інвестування, щоб реалізувати свій потенціал.
- Партії та законодавці мають серйозно сприймати та враховувати потреби дітей та молоді у своїй політиці. Особливо це стосується проблеми працевлаштування молоді в Україні. Так безробіття серед молодих людей в Україні (18-35 років) сягає 12%¹². Ще одна проблема – здобуття якісної освіти, що забезпечувала б отримання актуальних навичок та знань, на які є попит на ринку праці.
- Таку велику кількість молодих людей потрібно сприймати як джерело нових ідей, нової енергії та нових можливостей.

5

Можливості для молоді

Ті політичні партії, що використовують можливість, яку пропонує така велика кількість молоді, отримують значні переваги протягом прийдешніх років з точки зору підтримки на виборах та зростання кількості членів/членкинь партії. Вживання заходів для вирішення питань, які стосуються молодих людей, також ймовірно підвищить ефективність урядування.

Збільшення потенціалу молоді починається із залучення молодих людей у якості членів/членкинь партії. З цього моменту можливості, що їх пропонує партія для молоді, матимуть безпосередній вплив на те, чи стануть вони активними членами/членкинями чи ні, або чи приймуть вони рішення залишатись у партії. Чим більшою мірою партія буде застосовувати внутрішню систему відзначення досягнень для просування всередині партії – замість того, щоб очікувати, що молоді люди будуть спокійно чекати на свою чергу вийти в лідери/лідерки за спинами старших членів, які були в партії довше, незалежно від їхніх досягнень – тим ймовірніше, що партія зможе утримати молодь у якості членів/членкинь партії та прихильників/прихильниць, отримуючи зиск від енергії та талантів молодих людей.

1. Проаналізуйте становище молоді в Україні. Що, на вашу думку, повинні робити політичні партії, особливо ваша партія, для того, щоб забезпечити більш активне залучення молодих людей? Запишіть свої ідеї нижче.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 Державна служба статистики України, «Розподіл постійного населення України за статтю та віком на 1 січня 2016 року»: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/ukr/publ_new1/2016/resident_2016.pdf

11 Population structure by five-year age groups and sex: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Population_structure_by_five-year_age_groups_and_sex,_EU-28,_1_January_1996_and_2016_\(%25_share_of_total_population\)_BYIE18.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Population_structure_by_five-year_age_groups_and_sex,_EU-28,_1_January_1996_and_2016_(%25_share_of_total_population)_BYIE18.png)

12 Державна служба статистики України, «Ситуація на ринку праці»: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67>

2. Порівняйте перелік, який ви склали, з деякими ідеями, що наведено далі. Політичні партії можуть допомогти молоді більш активно залучатись у політику таким чином:

- ✍ Розробивши інформаційне повідомлення спеціально для молоді, виходячи з результатів опитувань та досліджень щодо того, що молодь зазначає як важливе для них
- ✍ Ініціювавши кампанію з набору членів/членкинь партії, спрямовану спеціально на молодь
- ✍ Розвиваючи навички молодих членів/членкинь партії через навчання та можливості для освіти
- ✍ Створюючи можливості для молоді опанувати лідерські навички в теорії та на практиці
- ✍ Запровадивши систему підвищення та просування у партії, що базується на досягненнях, коли від молодих людей не очікується, що вони просто будуть «чекати своєї черги»
- ✍ Розробивши політичні механізми вивчення потреб дітей та молоді, створюючи конкретні програмні можливості для задоволення цих потреб
- ✍ Створюючи крила або мережі всередині партії для молоді для взаємної підтримки та підготовки їхніх власних ідей та пропозицій
- ✍ Залучаючи та готуючи молодь у якості кандидатів/кандидаток, керівників/керівниць виборчих кампаній, голів партійних осередків та речників/речниць

6

Внутрішній аудит участі молоді

Дайте відповіді на наступні запитання щодо теперішнього підходу вашої партії до роботи з молоддю.

1. Чи має ваша партія молодіжне та/або студентське крило? Якщо так, чи існує в нього окремий бюджет? Чи має воно повноваження та автономність у прийнятті самостійних рішень? Чи представлено воно у керівництві партії?

.....

.....

.....

2. Як ваша партія визначає «молодь»? Який пороговий вік для належності до молодіжного крила партії? Чи застосовується він також по відношенню до керівництва молодіжного крила? Чи представляє воно справжню молодь, та чи беруть у ньому участь люди, що давно вийшли з молодого віку?

.....

.....

.....

3. Якими є пріоритети для молоді у вашій партії?

.....

.....

.....

4. Які бар'єри або перешкоди для молоді існують у вашій партії?

.....

.....

.....

Складові демократичних виборів

Вибори – це процес прийняття рішення шляхом голосування. На політичних виборах населення, що має право голосу, приймає важливі рішення про те, що має відбуватись в його країні. Всі політичні партії, політичні лідери/лідерки, а також авторитетні особи держави мають поважати ці рішення.

На тих виборах, що вважаються вільними та справедливими, відсутні бар'єри для висловлення політичних думок громадянами на виборчих дільницях. Виборці можуть обирати будь-яких кандидатів/кандидаток або будь-які політичні партії, яким вони більш за всіх довіряють виступати від свого імені та працювати на благо країни, без страху покарання чи розплати.

Підґрунтя для демократичних виборів закладено міжнародними стандартами. Стаття 21 декларації прав людини¹³:

1. Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників/представниць.
2. Кожна людина має право рівного доступу до державної служби в своїй країні.
3. Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які мають проводитись при загальному і рівному виборчому праві шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування.

Аби вибори вважались демократичними, відображали справжні прагнення народу, а також розглядались як легітимні, має бути дотримано певних умов, зокрема:

- ☞ Забезпечення справжнього вибору та конкуренції між політичними партіями та кандидатами/кандидатками;
- ☞ Надання можливості для партій та кандидатів/кандидаток вільно агітувати на виборах, поширювати свої ідеї та платформи;
- ☞ Встановлення правил, що визначають порядок проведення виборів, які мають бути відомими, мають поважатись всіма учасниками/учасницями та бути доступними для всіх;
- ☞ Існування особи або інституту, що забезпечує дотримання правил, яких контролює незалежний судовий орган, для забезпечення справедливого розгляду скарг;
- ☞ Запровадження потужних правових процедур, що захищають від корупції та насильства, які можуть мати місце під час реєстрації для голосування, участі у політичних зібраннях або голосування; та
- ☞ Докладання зусиль для роз'яснення людям, чому саме важливо голосувати, а також інформування їх про кандидатів/кандидаток, з яких вони будуть обирати, та порядок голосування.

Таким чином, основні принципи виборів виглядають наступним чином:

Основні принципи виборів

Представництво	Коли громадяни віддають свій голос за кандидата/кандидатку, вони надають йому/їй право представляти себе в уряді. Це право не може надаватись без обов'язків; воно надається, виходячи з припущення, що прийшовши до влади, особа буде поводитись відповідально та доповідати всіх зусиль, щоб дійсно представляти інтереси виборця.
Прозорість	Важливо, щоб механізми виборчої системи були якомога прозорішими та відомі як виборцям, так і політичним партіям заздалегідь, щоб уникнути плутанини та недовіри до результатів виборів, отриманих під час голосування.
Інклюзивність	Виборча система має більші шанси сприйматись як справедлива та легітимна, якщо вважається, що вона включає усі групи суспільства. Це означає, що не лише виборче законодавство має дозволяти голосувати якомога більшій кількості громадян (це включає загальне виборче право, забезпечення легкого розуміння системи та забезпечення доступу на виборчу дільницю для кожного/кожної), а також те, що механізми виборчої системи не мають бути занадто дискримінаційними по відношенню до однієї з соціальних груп, меншин, або навпаки.

13 <http://www.un.org/Overview/rights.html>

Щоб забезпечити дотримання цих принципів, держава має обов'язок прийняти, запровадити та забезпечити виконання законодавства, що гарантує низку умов. До них належать такі:

- ☞ Кожен/кожна без винятку громадянин або громадянка, який/яка досяг/досягла передбаченого законом віку, має право брати участь у виборах у якості виборця та кандидата чи кандидатки, незалежно від класу, соціальної групи, походження, статі або релігії;
- ☞ Вибори відбуваються через регулярні проміжки часу, щоб люди могли переглянути або змінити свій вибір владної партії;
- ☞ Процедура голосування надає кожному/кожній право голосу, забезпечує таємницю голосування, а також точний підрахунок всіх відданих голосів; та
- ☞ Орган управління виборчим процесом, що вважається нейтральним та вільним від політичного впливу, контролює перебіг виборів. Це може бути окрема комісія або підрозділ органу влади, за умови, що він функціонує самостійно та неупереджено. Члени/членкині цього органу мають бути поважними членами громади. Будь-хто повинен/повинна мати право поскаржитись до цього органу про порушення у ході виборів. Орган має діяти швидко та справедливо, і всі мають поважати його рішення.

Після забезпечення умов та стандартів для демократичних виборів, все ще залишається важливе питання щодо того, хто власне буде змагатись на виборах! Політичні партії та кандидати/кандидатки, а також ідеї та пропозиції, які вони відстоюють, відіграють важливу роль у забезпеченні життєздатності демократичної системи. Їх часто класифікують наступним чином:

Складові виборів	
Суперники/ суперниці	<p>Тип суперників/суперниць на виборах залежатиме від виборчої системи, але до них належатимуть або політичні партії, або окремі кандидати/кандидатки, незалежні кандидати/кандидатки чи поєднання їх всіх.</p> <p>Політичні партії – це угруповання осіб, що поділяють однакові ідеї щодо управління країною. Чи обирають виборці шляхом голосування партію чи окремих кандидатів/кандидаток, залежить від виборчої системи.</p> <p>Кандидати/кандидатки – це люди, які балотуються на виборах окремо або у складі партійного списку в залежності від виборчої системи.</p> <p>Незалежні кандидати/кандидатки – це особи, які балотуються на виборах без підтримки політичної партії.</p>
Питання та ідеї	<p>Питання та ідеї навколо виборів висловлюються у пропозиціях, платформах та маніфестах, що їх представляють виборцям політичні партії та кандидати/кандидатки.</p>
Процеси реєстрації та голосування	<p>Надзвичайно важливо, щоб виборці, які мають право голосу, знали, як перевірити своє включення до Державного реєстру виборців напередодні голосування, а також як проголосувати у день виборів.</p>
Виборчі правила	<p>Правила, що визначають порядок проведення виборів, можуть враховувати багато питань, зокрема: тривалість офіційної кампанії; те, яким чином буде здійснюватися управління та моніторинг виборчого процесу, а також хто буде виконувати ці завдання; порядок підрахунку голосів; скільки грошей партії можуть витратити на агітацію; роль засобів масової інформації; роль поліції та силових органів; правила політичної реклами та висвітлення у ЗМІ.</p>
Виборці	<p>Виборці – це громадяни, які обирають посадовців, що будуть їх представляти. Виборці повинні відповідати вимогам законодавства щодо віку, місця проживання або громадянства, а також бути зареєстрованими у реєстрі виборців на момент голосування.</p>